

Előfizetési ár:	
Évnyegyre	vidéken 2 ft. 50 kr.
"	helyt 2 — 24 —
Félévre	vidéken 5 — 40 —
"	helyt 4 — 48 —

HETILAP

A Hetilap megjelen hetenként kétszer, szerdán és szombaton egy-egy íven. — A hirdetések négyyszer hasábozott sorának ára 3 pkr.

az ipar-világ, tudomány, művészet s szépirodalom köréből.

72. szám

Kolozsvártt Szombat nov. 19.

1853.

Tartalom:

Szózat az erdélyi nemzeti színház ügyében a haza s különösen Kolozsvár városa minden nemű és rangu t. cz. polgáraihoz. — A mindennapikenyerről. II. — d. — A nő. (Elbeszélés. Vége) Warren után *Ladó*. — Levelezés: Bécs, Maros-Vásárhely környéke. — Hírfüzér. — „Erdély nevezetesebb családai” ügyében. — Nemzeti színház. — Hirdetések.

Szózat

az erdélyi nemzeti színház ügyében, a haza s különösen Kolozsvár városa minden rendű s rangu t. cz. polgáraihoz

Nemzeti színházunk, mely hazafiúi áldozatokból a nemzeti művelődés s különösen nyelv és irodalmi fejlődésünk tényezőjéül alapított, hogy ne csak mulatozási helyül szolgáljon, hanem mint a polgárisodás egyik jelentékeny eszköze, életreható erkölcsi befolyását gyakorolja; részint az idők viszonyai által kifejtett s reánehézült balkörülmények, részint az ezekből eredett ügy-kezelési hiányok miatt, azon szomorító helyzetbe jutott, minél fogva, tán maholnap, néma pusztaságban állva fenn, mint gyászemlék hirdesse, hogy a kegyelet nélküli utódok nem voltak méltók az alapítók magas szelleméhez, mert részvéttelül hagyták szétporlani az oltárt, melyen a nemzetiség tisztá szent lángját nekik inkább lett volna szükségök szítani, mint azoknak, kik azt az ihletesség égi szikrájával élesztették.

Mindenki tudja, mily fontos a jól rendezett színházak fennállása magára az államra, mint szinte azon kerületre nézve is, melynek területén fennállanak, de különösen akár államgazdasági, akár társadalmi szempontból, szóval: akár anyagi akár szellemi érdekek tekintetéből, azon hatóság polgáira, kikre közvetlenül gyakorolhatja hatását; magasabb művészi élvek gyönyöreiben, mint munkássága gyümölcseiben részesítvén őket.

És még is, a kolozsvári nemzeti színház, e mindenki által közösen érzett igazság dacára teljes fölbomlásnak néz elébe. A közönség lényegesen nyilvánult részvétlensége,*) az intézeti tagoknak ebből természetesen kifejtelt csüggedtsége, ez életre és éltetésre hivatott közintézet mielőbbi halálát siettetti; hacsak a hazafiak egyszerűlete és szentbuzgalmu áldozatkészsége, azt e végsőyedéstől meg nem óvja.

Az alólrít nemz. szính. felügyelő orsz. bizottmány, feladatához képest, e balesetet előidézett indokok kikeresésébe bocsátkozván, teljesen fölismerete a baj eredetét, s vizsgálatából kifejtelt meggyőződéséből azon hitet merítette, hogy a veszély nem elháríthatlan, s ennél fogva legelső föladatul jelölte ki ma-

*) Azon tiszteletnél fogva, melylyel városunk művelt közönsége irányában, mint e közzöly kezeltől, tartozunk, kénytelenítve érezzük magunkat megjegyezni: miszerint mi a közönség részvétlenségét koránt sem nemzetiségünk iránti hűlő buzgalomnak, sőt egyenesen a színi személyzet és igazgatás számtalan mulasztásának sat. tulajdonítjuk, melyek a tisztelt orsz. bizottmány által jóvendőre elháríthatván, a közönség, erősen hiszünk, nem késend állításunk mellett tetleges részvétellel, mint egy szív és lélek, bizonyágképen felállani.

Szerk.

gának, e nemzeti színház ügyén, a jövőre nézve, gyökeres javítások után és egészen új, egy művelt közönség igényeihez mért szervezés által, segíteni; mely által azt is elérni törekszik, hogy ez intézet ne legyen kénytelen örökké hazafiúi áldozatokból tengődni, hanem mint a közönség szellemi kelleke, saját életrevalóságából merítse fennállásának s üdvös hatásának biztosítékát.

De a bizottmány e szándékának létesítése, nem csak időt, hanem áldozatokat is kíván, melyeknek előteremtése azon föladat, melyben a hazának lesz szükség a bizottmány törekvését gyámolítani. És e gyámolítás nem fog hiányzani, mert az ügy, édes mindnyájunk közügye.

Addig is azonban, míg színházi ügyünk gyökeres javítása eszközölthetnének, szükségkép életben kell azt tartanunk, mert annak időközbeni kimulása, törekvéseinket s ezekre alapított reményeinket csirájában ölné meg.

Ennek megelőzése az, mi a hazafiak rögtön áldozatát igényli, hogy e téli évszakra színházunkat, a tetleges fölbomlástól megóvjuk, időt nyervén s eszközöket szerezvén az alatt, életének további biztosítására.

Tehát áldozunk!

Az áldozat, melyre a hazafiakat felhívjuk, annál kevésbé lesz nagy, mert **ennagunknak** hozzuk.

A páholyoknak és zártzártszékeknek kibérlése az, mire a t. cz. hazafiakat fölhívjuk, s mi elégséges leendő, hogy a jelen időre, a színházat, bukásától megmentse.

A bizottmány gondoskodott, hogy az eddigi helyett egy, közvetlen felügyelése alatt álló s felelős igazgatóság, a körülményekhez képest méltányosan várható legjobb élvekben lehetőleg gazdag színházi évszakot szerezzen a páholyokat s zártzártszéküket biztosító közönségnek.

A biztosítás módja igen egyszerű és épen nem terhelő, mert csak azon kötelezettséggel jár, hogy f. é. november 15-től kibérlendő páholyát, 1854-ik évi ápril 1-éig a bérlő megtartsa; bérletek kezdetén, mindenkor előre lefizetvén illetékét; a mostan folyamatban lévő bérllet második fele f. hó 15-kén veendő kezdetét, a még üresen lévő páholyokra és zártzártszékekre fél bérllet is elfogadjatik.

E gyámolítás az igazgatóságot arra képesítendő, hogy ideiglenes javítási és a közönség élveire irányzandó terveit létesíthesse, a felügyelő orsz. bizottmány pedig szigorun örködni fog, hogy a közönség áldozatai el ne vesztegetteszenek, vagy épen irányellenesen ne használtassanak.

A bizottmány nem hiszi, nem hiheti, hogy e hazának s különösen Kolozsvár városának ne volna annyi lelkes polgára, kik elégségesek legyenek, e színház minden páholyát s zártzártszékét kibérleni, kivált midőn ez által egy nemzeti intézet élete mentetik meg, és midőn e páholyoknak több mint egy harmada már fölhívatlanul is ki van bérelve.

A hazafiság nem fog válogatni a páholyok fekvése vagy minőségében; s ki épen válogatni akar, siessen a másikat megelőzni.

Testületek vagy hatóságok, melyek szín-

te nem maradhatnak közönyösek, a nemzeti színház irányában, eszményi (ideális) páholy fizetésével gyámolíthatják az ügyet.

Tehát béreljünk páholyokat és zártzártszéküket!

Szóval vagy írásban teendő rendelkezéseket elfogad bizottmányi tag és polgármester Wandler Frigyes, valamint a magát kötelezett bérlő első illetékét azonnal lefizetheti Csehi Sándor igazgatósági pénztárnoknál.

A bizottmány hiszi, várja: hogy minden hazafi sietni fog ily módoni önmagának fizetendő adója leróására, megemlékezvén mindenki: hogy isten is elhagyja, ki önmagáról megfeledkezik.

Kelt Kolozsvártt, a nemz. színház felügyelő országos bizottmány f. év nov. 13-kán tartott üléséből.

Gr. Mikó Imre, Groisz Ferdinánd, elnök. jegyző.

Eddig az országos bizottmány szózata. Hazafias az és nemes, méltó minden kebelben visszazengeni. És mi nem fejezhetjük ki a feletti örömlenket, hálakötelezettségünket méltóbban, mintha azt e hasábozon is közöljük; közöljük azért, mert abban régen szendergő társas életünknek egy újabb mozzanata látjuk; közöljük, hogy annak hangjai e hazában szétterjedjenek, s ha majd részvétlenség miatt*) nemzetiségünknek e még fennálló temploma is bezáródnék, azokat érje felelősség, a kik annak oltáraitól áldozataikat megvonni nem átalották.

A bizottmány köteleességét, mit elébe a nemzet bizalma szabott, teljesítette. Kimondá, bizonyára nem kis fájdalommal mondá ki, a mit közelebről mindnyájan tapasztalhatánk, hogy a kolozsvári s ezzel egész hazánkbeli nemzeti színészetünk veszélyben forog; kimutató, mint lehet azon csekély áldozattal is legalább az idő szerint segíteni; kijelenté, hogy mihelyt a páholyok és zártzártszékek állandó kibérlése iránt biztosítva lesz, azonnal a színi személyzet, darabok és játékind körül oly intézkedéseket teend, mik a közönség áldozatait szellemi élvekben teljesített honfui köteleesség érzetében bőven kárpótolandják.

Kész, vagy legalább igyekező színészek hiányávali mentegetőzés a hazafiatlan érzés bűvő ajtaja. Mihelyt biztosított színházi bevétel van, mindjárt lesz jó is és lesz tanulókony színész is, lesz dráma és opera s a t.

És mi bizunk a haza s főleg e város fiainak és leányainak művészet iránti érzetében, hazafiságában, hogy e felszólítást, melyben hozzájuk maga az édes haza s forró szeretett nemzetiségünk szól, pusztában elhangzani nem hagyják.

Nem arról van szó, hogy Kolozsvárnak — a mint némelyek elég gyenge agyvelejlégg mondják — esti időtöltést szerezzünk; hanem hogy legyen egy nyilvános hely, hol bájos édes nyelvünket ezerek előtt beszélhetni halljuk; hol a költő és színész nemzetiségünk

*) Ismételjük fennebbi megjegyzésünket. Addig is, kijelentjük a feletti örömlenket, hogy e felszólítás már is kívánt siker felé jár.

Szerk.
93

életgyökereit öntözgetve, ápolgatva, kiszáradástól megóvják, hol gyönyörű nemzeti énekeink, s egypár jeles operánk édes dalárjában bánatinkat enyhitessük, öröminket s régi dicsőségünket elregelelhessük.

De a bizottmány hű gondoskodása s a közönség áldozatokban nyilvánulandó részvéte a színi személyzetnek úgy mint a criticusnak is kötelességeket szab elébe: tanulni, igyekezni egyiknek, műértőleg szólni, leczkésés nélkül figyelmeztetni a másiknak. Mindenek felett önhitség az, mit a színésznek kerülnie kell, és aztán a karzat tapsait nem vadászni. Középen van az igazság, középen a műértő közönség; ennek tetszésére hallgat, a ki kontársággal megelégedni nem kíván.

Három az isten igaza — mondja a magyar példaszó. Ha bizottmány, színi személyzet és criticus minden lehetőt meglesznek, akkor téli hosszas estéink élvezetűsük lehetnek s a mellett drága nemzetiségünk halavány mécsének egy darabig, tön örök időnkig tartó lángot kölcsönözünk. (Beküldött.)

A mindennapi kenyérről.*)

II.

Némely házaknál nem épen ritkaság azon hiba, hogy fakimélés tekintetéből a sütőke-menczét nem hevítik eléggé meg, s ennek következtében a kenyér sületlen marad. Aztán ezen takarékosságot eléggé megbünteti azon körülmény, hogy felét a kenyérnek rendszeren a penész eszi meg.

A kenyér megsülésének ideje a kenyér nagyságától függ; óra számrá is meg lehet ugyan határozni; de a tapasztalt gazdasszony szeme és tappintása a legjobb mérő.

A kenyér kiszédésénél is eshetik hiba; leggyakrabban követik el azt, hogy a meleg kenyeret hideg helyre teszik, mi által a bele könnyen összeesik s a héjától elválk.

A jó kenyérnek kellően felnőtnek, domborunak, apró likacsosnak s mekkoraságához képest könnyűnek kell lenni.

Ha a kenyér héja barnára ég, czélirányos szakasztóruhába göngyölíteni, hogy a kipárolgó gőz ráülepedjék s megpuhítsa.

Mi rendszeren a kenyér jó kinézésének feláldozzuk táplálósága nagy részét; mert általános az a hiszék, hogy minél fejtőbb a kenyér, annál táplálóbb, holott ezen hiedelem épen megfordítva igaz; mert a barna vagyis a derczés, ritka szítás kenyér a táplálóbb. Ugyanis a gabonaszem általában két különböző anyagból áll: lisztlangból, a belsejében lévő lisztes anyagból, és korpából, a tojásfejjel merőben egyenlő anyagból, mely szilárdult alakban a mag héját képezi s az őrlés leválasztja. A korpa szijas s ennél fogva bajosabban őrölődik apróra, mint a liszt. Innen magyarázhatni meg, hogy miért van több lisztlang a sűrű- vagy fátvolszítán szítált lisztben, és miért van több korpaanyag a ritka szítán szítáltban vagy a barnában. Ámde a korpa sokkal táplálóbb mint a liszt, tehát a barna kenyér is táplálóbb a fejtérnél, de egyszerűsége miatt nehezebben emészthető is, tehát nagyobb testmozgást igényel és frisebb levegőt. Továbbá a korpaanyag szivályosabb is mint a liszt, miért a barna vagy közkenyér hosszabb ideig megmarad a frisége s eredeti ízét.

Néha, kivált drágaság idején a liszt helyét némi pótszerekkel is pótolják, hogy olcsóbb legyen a kenyér, azonban helyesen csak olcsóbb gabonafélékkel pótolhatni; hogy mi befolyásuk van ezeknek, röviden megmondjuk. Az árpában kevés korpaanyag van, tehát a kenyeret szárazza, keménynyé és morzsolódóvá teszi. Egy negyed rész árpa és három negyed rész gabonafélékből meglehetősen jó ízű kenyeret készíthetünk.

A zab a kenyeret kérgessé, durva hé-

júvá, szárazzá s gyengén kesernyessé teszi.

A pityóka lisztrel elegyítve jó ízű, hosszasan lágyan marad kenyeret ad, tehát jó pótszer volna; azonban a pityókának közlebbi éveken rosz termése oly drágává tették, hogy ennek pótlása által semmi megtakarítás nem eszközölődik.

A borsó és paszulyban több tápláló erő van, mint a pityókában, sőt több, mint a búzában is, mert három rész hüvelyes veteménynek akkora a tápláló ereje, mint öt rész búzában; de minthogy ezek is rendszeren épen oly, vagy még drágábbak mint a búza, tehát e tekintetben sincs segítve a búzahiányon; általában a jó búzakenyér hiányát semmi eddigelé ismeretes szer sem képes pótolni. — d.

A nő.

Elbeszélés.

(Egy orvos naplójából.)

(Vége.)

April 8, 9, 10, 11-kén. Látom, hogy a szegény mrs T... nem fog ágyából újra fölkelni. A bú kelyhét utolsó cseppig üríté. Keveset beszél velem, valamint mással sem, s férje iránt annyi tisztelőt, annyi szeretetet nyilvánít, hogy azt valóságos előítéletnek lehet nevezni; még soha sem hallottam ellene legkevesebb roszt is mondani. A férj ritkán ül nejénél, de úgy tetszik, hogy hibáját érezni kezdi. Azonban mi eredménye van szegénynek és bánatának? Borba igyekszik azokat fojtani.

April 12-kén. Mrs T... félbeszél s ott létemkor gyermekét, annak szenvedéseit s férje szivtelenségét említé, ki gyermeke halálakor részeg volt. Ezen kívül még sokat említe, mely nagy hatással volt rám, s mely tárgyak azon meggyőződésre vezeték, hogy betegségének legsúlyosb része szíve bánatában áll. Bizonyosan már régóta roszul bánik vele férje.

April 13-kán. Az egész ház a legnagyobb zavarban s rendtelenségben van, mert zálagolás tartatik. Egy becsübtos a butorokat jegyzi fel, míg a szegény mrs T... halálós ágyán fekszik.

A szolgáló mondá, hogy asszonya hallván az idegenek zaját s beszélgetését, hivatá őt s kérdé: mi történik? s a hogy megtudá, kezeit fölemelte, hevesen sirt s áhitatosan imádkozott, hogy a mindenható vegye el e világról. Maga T... is a konyhában ült és sirt mint gyermek.

Igy álltak a dolgok, midőn megérkeztem Kellemtlenül megilletődve rendkívüli gyorsasággal siettem a nő szobájába. Zokogva sirt s mondá: miért nem hagyunk még csak kevés ideig nyugalomban? miért tisztítják ki a szobát, mielőtt meghaltam? nem várhatnak még parányit? Hol, hol van férjem?

Több perczig magam sem tudtam szóhoz jutni, mert szemeim könyekkel telek el. Végre sikerült őt némileg megnyugtatnom. Kérésére a becsübtost felhívtam. Az jött, s becsületes, jó szívu embernek látszott.

— Okvetlen ki akarja ön a házat üríteni, míg e nő oly veszélyes beteg?
— Valóban, viszonzá a férfi megindulva, nagyon sajnálom, de kötelességem, parancsom van rá, folytatá zavarodtan. Ha szabad lenne szívem szerint cselekedni...

— Legalább e szobába nem jövend ön, mondám komolyan.

— Ő valamit dadoga a kényszerűség, sajnálat és törvénszékrol.

Mrs T... elkezdett újból zokogni.
— Most távozzék ön, szólék parancsoló hangon, — majd hivatni fogjuk

Ez után értekezésbe ereszkedvén betegemmel, elbeszélte, hogy azon 5000 font sterlinget, mely saját rendelkezése alatt állott, végrendeletében férjének akarja hagyni. Erre rögtön ajánlám, hogy ha a hitelezők há-

rom hóig várnak s a zálagolás elhalasztatik, kezességet vállalok. Ő áldást monda rám ezért. Azonban ez, mint később értésemre esett, a törvény értelmében nem volt elégséges, s így bankáromhoz a fenforgó összegig utalványt adék, s a nyomornak ez oldalról vételvettem.

Mrs. T... sürgető kívánatára este ujha meglátogatám. Ágyánál egy írószerekkel rakolt asztalt és egy széket találtam; ő felszólitott hogy foglaljak helyet.

Ezután végrendeletét mondá tollam alá, mely szerint egész vagyonát, az általam kölcsönzött öszveg levonásával s azon csekélység kivételével, a melylyel magamnak egy gyászgyűrűt vehessek, férjének hagyományozá. Hozzá tévé, s mig e szókat leírtam, kezem reszketett: „Reménylem, hogy jól tudja használni, s engem, miután meghaltam, nem feledend el. Ha — ha — alig tudá e szókat kiejteni, — ha ismét megházasodnék, — újból megállott.

— Nyugtassa meg, szedje össze magát, várjon kissé. E nagy felindultság a félt eseményt csak sietteti, — mondám.

— Nem, nem; ne féljen ön... Legyen szives folytatni. Ha ismét megházasodnék, tegye uj nejét... tegye uj nejét. — De nem nem; inkább törölje ki ön ez utolsó pontot.

Ugy tevék, mint ohajtá, s a tollat átnyujtám neki. Reszkető kézzel írta alá nevét. Magam mint tanu aláírtam s ő kérdé: Minden rendben van már?

— Igen, asszonyom, felelék.

Zokogni kezdett s mondá: Ah György, György, ez bizonyosság szolgáló, hogy én téged mind végig szerettelek, noha te engem talán meguntál. Ah mi szörnyű, szörnyű megválni tőle!

Elhallgatott. Igyekeztem megnyugtatni s miután magához tért, e megható jelenet után, távoztam.

Férjét e nap nem leheté rávenni, hogy hozzá menjen, de egész éjen át ajtaja előtt a lépcsőzet egyik fokán ült, és sohajtása nem egyszer riasztá fel nejét.

April 14-től maj 6-kaig. Ereje mind inkább fogy. Csodálkozom, ha e hetet túlélne. Hangulata a régihez képest vidám. A vallás vigaszait szerencsés sikerrel fogadá. Ma (maj. 6-kán) sikerült nekem a fennebb elősoroltak elbeszélésére rábírnai, de ő mindent oly mentegetőzve adott elő, hogy férje magaviselésében épen semmi megróvándó sem maradt. Önmagát vádolá, s felhozá, hogy nem volt elég szilárd s fél, hogy férje benne csatlakozott, ki ha hibázott is, annak oka a rosztársaság volt, mely őt kötelességétől eltartá; mondá, hogy férje, tulajdonképen nem veté meg őt, s nem is sérté meg akarattal, de... de minden hasztalan volt, nem vala képes férje hibáit egy szóval szelidíteni.

Könyezve hagyám el őt.

Oh nő! oh nő! nélkülütek vadak lennénk, s a nyomoru T... melletted lön vadállat!

Máj. 8-kán. Mrs T... árnyként elsorvadt. Férje azonban a korcsmák látogatásával fel nem hagyhat, noha úgy látszik a bú gyötöri. Azt állítja, lelke annyira csüggedt, hogy izgató szerre van szüksége.

Mrs T... ma megígérté, hogy koporsója leszegzésekor jelen legyek s ügyeljek rá, hogy férjének s gyermekének hajából egy-egy fürtöt tegyenek szívére. Hallgatva inték igent, mert szólai nem tudtam.

Máj. 10-kén. Ma este hívának, hogy e földön a legjobb, legfelségesb lelkek egyikét tűni lassam. Midőn utánam jöttek, nem mondák, hogy halála oly közel van, hanem némi új körjelek miatt hivatának, melyek reggeli látogatásom óta álltak elő.

Mintegy 9 óra lehetett, midőn megérkeztem s mrs T... a legrendkívülibb szellemi izgatottságban találtam. Szemei fényteltek, s oly világosan és gyorsan tudott beszélni, minőhez még szokva nem valék.

* Lásd Hetilap 69. sz.

Mondá, hogy álmából a legkedvesebb dalhangok ébreszték fel, melyek, nem szükség említnem csak, képzelődésében hangzotak. Nagyon vidám, de veszélyes izgatottságban volt.

Férje a kandallónál ült fejt kezeire hajtvá. Tompa elmerüléséből még beléptem sem rázá fel.

Mrs T... szinte lelkesült kifejezésekkel köszönte figyelmemet, melylyel iránta betegsége óta voltam, s nagyon sajnált, hogy meg nem engedém elismerését némi csekély díj által kifejeznie.

— György! György! mondá hirtelen meg-rázó hatálylással, s oly ijesztő hangnyomattal, hogy az rémülten szaladt ágyához.

— György, az égből egy üzenetem van hozzád! Hallgass meg, az isten mindaddig nem lesz irántad kegyelemmel, míg meg nem javulsz! A nyomorult öszserogyott, s nejének égető, lesújtó tekintete alatt reszkedett.

— Kedves György, mondá szünet mulva egészen változott hangon, orvos ur, engedje őt hozzám közelitni.

Félre léptem. Ő megfogá férje kezét.

— György! válunk kell! szöla s szemét lehunyá és erőltelen, de gyorsan lélek-zelt. Férje sirt és zokogott, mint gyermek, s arczát zsebkendőjével elfedé.

— Megbocsátasz-e? kérdé érzelmeitől legyőzvetve.

— Meg, kedves György, meg. Isten látja lelkemet. Megbocsátom a szenvedést, a melyet okozál.

— Ah Johanna, Johanna! sohajta a férj s az ágyra hajolva neje ajkait hévvel csó-kolá. Aztán újból térdre rogyott és keserve-sen sirt.

— Kelj fel, György, kelj fel! monda neje bágydatan. Ő engedelmeskedett s kezeit újból a magáéba szorítá.

— György, itt vagy-e? kérdé mindig lassubbodó hangon.

— Itt vagyok, édes nöm. Nézz rám, nézz rám! zokogá, mozdulatlan szemébe tekintve, mond még egyszer, hogy megbocsátasz. En-gedd kedves hangodat még egyszer hallanom, különben — különben.

— Megbocsátok... csókolj meg! csó-kolj meg! suttogá alig hallhatón, s a bűnös, méltatlan férj a legjobb, legszerencsésebb nök egyikének utolsó lehelletét csókolá fel, a kinek szívét durvasága zuzta össze.

M a j. 12-kén. Ez este elhunyt betegem szállására mentem, hogy ígéretemet beváltsam, s a koporsó lezárásakor jelen legyek.

Aztán azon szobába mentem, hol az öz-vegy férj irnokával ült, a ki mindig a leg-nagyobb tisztelettel volt az elhunyt iránt. Ne-hány percnyit ott mulatás ntán a fiatal em-ber hirtelen s megindultan mondá:

— T... ur, valami fekszik szívemen, mit meg kell mondanom, különben nem leszek nyugodt.

— Mi az? kérdé gazdája bágydatan.

— Emlékszik ön, hány-szor megdicséré másolataimat s csodálkozott, hogy oly sokat tudtam dolgozni?

— Igen, igen, viszonzá T... ingerül-ten, hogy jut ez önnek eszébe most?

— Hogy megvalljam, miként e dicsé-re-tet nem érdemeltem.

— Jól van, jól van — szakasztá félbe T... türelmetlenül.

— Meg kell, meg akarom mondani, hogy mindazt a szegény Mrs T... tevő; ő megtanulá az irodai irásmódot, s egész éjen át dolgozott, hogy ön ügyeiben hiány ne legyen, a míg a szegény nő szinte látását el-vasztá. S még is megtiltá, hogy őnt erről tu-dosítsam, most azonban szabadságot veszek magamnak, — folytatá a fiatal ember felállva, mig szeméiben könyek csillogtak, — önnek szemébe mondani, hogy ön nejével gyaláz-a-tos, aljas módon bánt, s hogy ön fekteté őt a sírba! Isten nem fogja ezt elfeledni s meg-bünteti őnt egykor!

E szavakkal elhagyá a házat, s többé nem tért vissza.

T... mindezt hallgatva fogadá. Szemei kitágultak s panaszos zokogó sírásban tört ki. Én távozám.

Ez estén öngyilkossági kísérletet tön, minthogy lelki furdalásait kiállni nem tudá, de mint később hallám, még él.

Warren S. után

La 3 o.

LEVELEZÉS.

Bécs, nov. 9. Alig üdült a fájdalom keblében kedves hazánk egyik legtudomány-sabb férja Szász Károly halála fölött, s most újra egy érzékeny csapás serdülő iro-dalmunkra, Garay János kimúltával. Szegény, szegény hazám! Borultan látja sejtő lel-kem közelgeni azon időt, midőn elmondhatjuk: „elhulltanak legjobbjaink.” Nyugodjatok cse-n-desen, s szellemetek fonja körül rózsá-kar-jaival az üdvnek anyagala! neveitek szívünk-be van vésvé, s ez maradandóbb emlék mint márvány s kőszobor. Bocsánatot a tisztelt szer-kesztőségétől, hogy e levelem körén kívül eső dolgokat pár szóval megemlítém; hisz hazánk jobbjai éltökben elég méltánytalansággal tá-lálkoznak, ne sajnáljuk legalább pár szóval áldozni emlékeiknek.

Nekem is mint Korpádi Lajos Pistájának szívem valódi birkatermészeti lévén, nem irok semmi háborus hírekről, melyek itt most ki-vétel nélkül mindenkit foglalkodtatnak, s ha szörnyűséges dolgokról csakugyan írnom kell, úgy inkább Petra Camarát választom. Ezt ne-vezik két rossz közül a kisebbiket választani, minek igen nevezetes példáját adta volt a deh-reczeni cigány, ki katonafogdosás alkalmával üldöztetvén, szorultságában a collegium épü-letébe menekült, s az ajtóból fűgét mutatva üldözőinek, diadalmas arczczal kiáltá: „már ha csakugyan veszni kell, inkább diák leszek.”

E kis intermezzo után a doglogra. Alig hagyott el a „világ legszebb tánczosnője” Pe-pita bennünket, nyomban követé a világ má-sik legszebb tánczosnője Petra Camara a wie-deni színházban. De valamiképen nálamnál oko-sabb emberek megirták, hogy igazán szeretni csak egyszer lehet, úgy az ember eszecké-jét is csak egyszer vesztheti el, miből az kö-vetkezik, hogy a Pepitára tulságosan pazarolt entusiasmusból Camaranak igen kevés jutott. Az általános bírálat oda megy ki, hogy job-ban tánczol Pepitánál, de nem oly szép. De gustibus... Petra Camarát a pesti nemzeti szin-házhoz is akarák szerződtetni, de a „humo-rist” szerkesztője Saphir ur a tisztelt aszony-ság ügynökével erőszakkal egy szerződést íra-tolt alá, melynek erejénél fogva a pesti né-met színháznál fog szerepelni, jöllehet azelőtt már tétettek ígéretek a nemzeti színháznak. Ez a jámbor uri ember mióta Pesten a ma-gyar színházban nem sikerült „humoristikai felolvasást” tartania, szörnyen neki esett nem-zeti intézetünknek, s azt a szó szoros érte-lmében fel akarja falni. Mire nem jön némely halandónak gusztsusa. Hát egy kis reszelt füge nem kéne?

Igen csattanós bizonyossága annak, hogy a mivelt bécsi nép sem áll feljebb vakhít dol-gában a mi kisvárosi köznéptünké, az, hogy holnap egy gyilkos kötélt által levén kivég-zendő minden lotterriában igen erősen meg-rakták a 7. 10. 77. számokat, mivel mint mondják ezek a bűnös számjai, ergo, ki kell nekik jöni.

A mi természeti jelenségeinket illeti elő-ször: oly szél fuj az utcákon, hogy az em-ber léggolyó nélkül is, majdnem kénytelen le-vegőben utazni, másodsor: egy családnál az a furcsaság adta elő magát, hogy két nőtes-t-vér egyszerre betegedvén le, mind a kettő ike-reket szült, melyek pedig egyik két fiut, másik két leányt. Erre aztán elmondhatja a család-fő, adtál uram, de nincs köszönet benne.

Irodalmi hireink közül csak ennyit. A híres drámairó Bauernfeld legujabb eszmészü-leménye „Die Löwen von ehedem” (a haj-dani arszlánok) első adatása alkalmával a Burg-ban ugy elbukott, hogy soha fel sem kél töb-bé. Szolgáljon vizsgálatásul a mi drámairó-inknak.

H. M.

M. Vásárhely környéke. A szüret meg volt jó bőviben, s annyit szüztünk, hogy Bacchus örömében hahotára fakadhat. Az idéni termés mennyisége itten minden nagyítás nélkül egy jó 3-ad résszel több a tavalyinál, s némely helyeken két annyi is volt — minősége pe-dig különbözö, mert a kik a belföldről elején özőnkel kijött borszedő székely atyafiak ked-veiert oct. 16-án Gál napján mindjárt meg-szedték szőlőjüket, bajosan kóstolnak a tava-lyihoz hasonló bort; a kik pedig a fenneve-zett hó végére hagyták szüretjüket, jobbat re-mélnek a tavalyinál. No de eventus docebit; hanem az áll, hogy a köd és dér, a szőlőnek e két jó praeceptorá sokat igazított.

Ad vocem köd. E környéken mig az esővel vegyült hó le nem esett, mely a m. vásárhelyi sz. márton naphori országos vásárt megtisztelte, oly vastag ködhomány volt, hogy a fu az édes apját néhány ölnyire sem is-merhette meg. Némelyek füstnek keresztelték, hogy nyírka nem volt; hanem én ehez nem tudok. Annyi igaz, hogy a borszedő székely búsult, hogy minden tett viz veder mustból két veder ködöt visz haza; az ide való pedig „azt is az isten adta” szókkal vizsgálatva ho-csátolta útnak, s jó remény fejében egymás kedviért e szüreti alkalommal nagyot íva, a-tyafiságosan váltak el.

Itt e környéken a szüret hasonlít egy sokadalomhoz; a belföldről mindennemű ár-uczikkokat özőnkel hoznak az atyafiak s mus-tért adják el; csakis a nevezetesebb erszényű belföldiek vesznek pénzen. Udvarhely, Csik-Gyergyó és Háromszék nagyszerű mennyiség-ben takarítják be az itteni környékről a bort, mely e földnek egyik igen jövedelmes pénz-forrása. Hanem ezt még eddig nagyon sokan vagy nem látták által, vagy nem akarják, mert szomorúan kell megvallani, hogy a szö-lömlivelés általánosan nagyon hanyagul megy, mert nincs szőlőhegy, melyben sok árva pusz-ta ne panaszkodnék munkás (?) gazdájára. Szóval, itt a szőlőhegyek nagy extremitásban állanak, mert az úgy nevezett mivelt szőlő sok helyt oly tisztában áll, hogy meg lehet a nyulat látni a faluból a szőlőhegyben, más helyt pedig a medve is elbúhatik.

A szorgalmatos és kellő időbeni szö-lömliveléshez nélkülözhetlenül megkivántatik az illő trágyázás és szőlőnemesítés, mert a jó bornak a szőlő specialitása is oka egy felöl, nálunk pedig sok rossz szőlőfajta van, mit o-kos szőlősgazdának minden esetre nélkülözni szükség; s a helyett azon ismeretes szőlőne-met kellene dúsan plántálni, mely más helye-ken sok és jó termésének szép példáját adta. Nem kell az embernek e tárgyban is az ugy-nevezett ördög tapasztalás mankójára támasz-kodni. Letűnt apánk kora, okoskodni is kel-lene már valamit!...

Már most per associationem idaeorum át-térek a m. vásárhelyi sz. márton napi soka-dalomra. A baromvásár, melynek a vár mel-letti dombon levő piaczcza most már a Ma-ros folyó két ágáni vámos hidak közötti be-rekbe tevődött le, gyenge volt; marha elég és olcsó, vevő kevés. Egy pár jó, közönsé-ges igavonó ökröt 180 vfrton vetek.

Az áruczikkok is oly formán keltek, hogy némely kereskedő halát adott, ha a sze-kérbért és útra tett költségét kikaphatta. Oka talán abban is rejlik, hogy e sokadalomra, egy — még nem épen várt vendég, az eső-vel hó érkezett meg, mely sok lakkos topánt s brüni cipőt félre tétetett. Legjobb kelen-dősége volt, van és lesz is a fának; egy kis-ded székér fa 4—5 vfrt. A gabona ára is majd hágy, mert vetéseink árvák.

A napokban M. Vásárhelyről Segesvárra

vívó Vázmány hegy nevű erdős nagy útban egy embert alkonykor a farkasok megtámadva, zekéjét már lehúzták, s halandóságát minden esetre keserűen tapasztalandja, ha ordításaira reménytelenül érkezett segély a farkasok éhes gyomráról meg nem menti.
Nagy Dani.

H I R F Ű Z É R.

Kolozsvár novemb. 19-kén.

* Sárközi zenetársasága ügynökötől kapott levél következtében tudhatjuk, mikép a magyar zene-világ e jeles társulata a mai napon városunkba érkezik, s még holnap szándékszik hangversenyei sorát megnyitni. Mint a szerkesztőségünkhez küldött programtól várhatni, a legelőzettebb eseményekre számolhat közönségünk.

— Egy angol tűzér százados oly gépet talált fel, a melyből gőzt lehet nagy távolságra löni, mint a fecskendőből, s a talált emberek e gőz által elszédítve, összerogynak. E gép harcüzenet lenne minden tüzi fegyvernek.

— Regényirodalmunk zászlóvivője, a „Gordiusi csomó“ szerzője, egy új művön dolgozik, a melynek szövege a mohácsi vész korából van merítve.

— A Dóbsz-féle kályhák Pesten több kávéházban alkalmazták, s mint állítják egy napi fűtés csak 6—8 pkrba kerül.

— Hallomás szerint az átvizsgált községrend fölötti tárgyalások már annyira haladtak, hogy az már a bírói tanács véleményezésére alá bocsátható.

— A m. kormány egy külön real-iskolai pénzalapot alakít, melyből új iskolákat fog alapítani s a fennállókat gyámolítani. Ezen pénztárak az állam kormányzása alatt lesznek.

— Lamartin most végzé be új művének első kötetét, a melynek címe: „Histoire de Constituant de 1789.“ Szerző jelenleg súlyos beteg.

— Az alsó-pyrenei havasokban Serignannál egy óriási nagy sasi lötek. Egyik szárnyától a másikig 7 láb széles volt, de csak 16 fontot nyomott.

— Fényes E. jövő év elejére egy munkát ígér, melyben a Török birodalom minden tartományait történelmi, erkölcsi, statustani és

statistikai szempontból fogja ismertetni, e czim alatt: „A Törökbirodalom leírása.“ Előfizetési ára 3 pfrt.

— A szegény Irlandot közelebről nagy árvíz borítja.

— A nemzeti bank a trieszti beszámítolási fiókbank pénzalapját 2,500,000 forintra emelte.

— Közelebről Magyar- és tán Erdélyországban is legészrevehetőbben emelkedett minden iparágok közt a szeszégetés. Mig 1849-ben kívülről kellett az országba hozni a szeszt, most már évenként sok ezer akót szállítanak ki.

— Legújabb adatok szerint Magyarországon van 11,443,000 hold szántóföld, melyen a mult évben 80 millió százezer mérő gabona termett. A középtermés tehát egy hold után 7 mérő, mig a lomb. velencei királyságban egy holdon 20 mérő terem.

— „Magyarország és Erdély képekben“ czimű munka német fordítása megjelent, s mint a magyar nyelv tömörségét bizonyító körülményt említhetjük, hogy az 4 ivvel többet tesz az eredeti szövegénél.

— Jókainak a Pesti Naplóban megjelenő „Magyar Nábó b“ czimű regényéből három kötet már külön is elhagyá a sajtót.

**„Erdély nevezetesebb családai“
ügyében.**

Mind a mellett, hogy nem volt váratlan, mégis meglepett a részvét, mely fenczimzett munkám felőli felszólítástom követte. Már is oly kedvező helyzetben vagyok, hogy a jövő hóban már nyomathatom. Épen ezért következőkre vagyok bátor az illetőket felszólítani:

a.) A leszármazási táblázatoknál a feleségek nevét, a mostan élők születési évszámát oda jegyeztetni ohajtanám; valamint a legközelebb meghaltak halálözása esztendejét is.

b.) A felszólító levelek szétküldését jó részt béfejeztem; s most látom, hogy vannak családtagok, kiknek jelenlegi hol lakása felől tudomásom nincs; kérem tehát azokat, kik felszólításom vették, körükben legyenek szívesek olyakkal is közölni.

c.) A beküldött eszomag 15 nap alatt visszavehető, ha a beküldőt ellenkezőről nem

értesitem. Egyszersmind tudatom, hogy jószágot érdeklő oklevelek bekéréséről ezennel lemondok.

d.) A czímerekre nézt azon kérésem van, hogy pecsétet csak kényszerűség esetében várook; pecsét és czimer között roppant a heraldikai különbség; s kérem a czímerek jelvényei leírását a czímerek levélből. És pedig ezeket sietőleg, minthogy külföldre kell még metszteni küldenem.

e.) Tudatom egyszersmind, hogy nem csak a magyar, de azon negyvenre terjedhető száz család nevezetesebbjeit is adom, melyek még a nemz. fejedelmek alatt családfát ültetének.

f.) Végül nyilvánítom, hogy a „Történet és szépirodalom“ czimű zsebkönyvre tett, és még vissza nem vett előfizetést, minden utánpótlás nélkül egy kötetre elfogadom.

Kolozsvárt nov. 17-én 1853.

Kö v á r i. L.

Nemzeti színház

Nov. 16. Judith és Hollofernes. Tragedia Hebbeltől, 5 felv. mint Fán c s y utolsó vendégjátéka. E darab először került színpadunkon elő, s azt hiszszük egyszersmind utolszor. A szép számu közönség palczát tört föltte, s méltán. A költő nem volt elég erős e nagyszerű tárggyal megbirkózni. Hollofernes egy vad ember, ki csak bormámor közt képes nőre gondolni; Judit egy renegát szüz legkisebb nőiség nélkül; Hollofernes állat, Judith férfi, honosai pedig asszonyok, gyávák. Ily jelenetek közt képzelhetni, mi csekély drámat lehetete kifejtetni; holott ha Hollofernes a dicsvágy és szerelem, Juditot hazafiság és szerelem közt látók vala küzdeni, itt egészen máskép üt ki minden. Így ennyi monstrum keblet, főt hidegen hágy; semmi cselekvényt sem fejt. Minden élvezetünk Fán c s y klasszikus játéka volt. Egyszersmind koszoruk hullása s taps-zaj közt búcsút venénk kedves vendégünkötől. E koszoruk egyike a színeszt illetté, a másik polgári érdemeit azon esztékért, miket a színház jövedelmére nézve oly lelkesen terjesztett, s mire vissza fogunk térni. Színház után barátai érte s méltányolt művész leányáért poharakat ürítettek. Most Pest felé járnak.

Nov. 17. Marcsa az ezred leánya. Nép-színmű. A czimszerep Folinusának egyik legsikerültebb szerepei közé tartozik, az tagadhatlan. A zenekar ma estli működésén észrevehető volt Veixler biztos nyiretyű vonása, a mely reményt nyujti, hogy operánk árvaságából lassanként kiemelkedik.

X és Y.

H I R D E T É S E K.

HIVATALOS.

7761/K. p. g. 1853 elnöki sz.

MEGIGAZÍTÁS.

Az erdélyi katonai és polgári kormányzó ur főherczegsége által 1853 october 23-kán 7761 elnöki szám alatt kibocsátott, nyomtatott hirdetmény magyar kiadása 2-dik és 3-dik, a német és román kiadásnak pedig 4-ik §-ában sajtó-hibák csuszak be; e szakaszokban ugyan is e helyett „katonai bíróság“ mindhárom nyelven egyformán örökké „katonai rögtön bíróság“ értendő.

Mi is helyreigazításkép megtartásul közönségsé tételik.

Nagy-Szeben november 11-én 1853.

Bordoló s. k.
a. t. n.

MAGÁN HIRDETÉS.

(255) (1—3)

Hirdetmény.

Az erdélyi rom. kath. mélt. püspökség alább megnevezendő javai 1854-ik januar 1-től kezdve **három** egymásután következő évre ez évi december hó 6-kán és 7-kén K. Fejérvárt az uradalmi irodában nyilvános árverés útján haszonbérbe adatnak, jelesen:

December 6-kán 1853:

1. a k. fejérvári 4 kerekű alsó malom.
2. „ „ „ pálinkafőző ház.
3. „ „ „ téglavető hely.

4. Bilak nevű kaszáló.
5. Tátei rév-hajó, mellette lévő esonakkal együtt.
6. Drombári rév-hajó megint esonakkal együtt.
7. Felső-maros-váradgyai koresmárlási s mészárlási jog.

December 7-kén:

8. Benedeki 2 kerekű felső malom.
 9. Felső-gáldi 2 kerekű malom.
 10. Felső-gáldi fűrész-malom.
 11. Felső-gáldi koresmárlási s mészárlási jog.
 12. Intra-gáldi koresmárlási s mészárlási jog.
 13. Intra-gáldi Budmező nevű kaszáló.
- Mely árverésre a kivenni szándékozók oly hozzáadással hivatnak meg, miszerint a kiadási kötlevel pontjai a praefecturalis irodában naponként megtekinthetők, s továbbá az árverés nap-

jai előtt beadandó írásbeli ajánlatok is elfogadhatnak pecsét alatt, oly formán, hogy azokba a malmokra és révhajókra nézve 20 pengő rfrt. bánatpénz legyen zárva, melyet az árverés kezdetekor a hozzászólók is előre letenni kötelesek, kimutatván egyszersmind a haszonbér fizethetési lehetőségeket.

Az írásbeli ajánlatokban a megigérendő pénzoszvegeknek határozott számban kell kitételni.

Ha az írásbeli ajánlat, mely utólagosan fog felnyitlatni, a szóbeli ígérlettel egyforma lenne, akkor ez utóbinak fog elsőbbség adatni.

A vállalkozó bánatpénze a kötlevel kézbesítéséig benttartatik, a többieknek pedig azonnal ki fog adatni.

K. Fejérvárt november 7-én 1853 a mélt. püspöki uradalom irodájából

Gál József,
uradalmi inspector.

A kereskedelmi és iparkamara befolyása mellett szerkeszti BERDE ÁRON, tanár. — Kiadja TILSCH JÁNOS.

Nyomatott a rom. kath. lyc. könyvnyomóintézete betüivel.